



ACUCARE

moodulite käsiraamat



Sissejuhatus

Laste ja perede probleemide varajane märkamine on oluline õigeaegse abi osutamiseks. See eeldab interprofessionaalset koostööd integreeritud teenuste süsteemis. Mitmed uurimistööd on näidanud, et integreeritud teenuste kontseptsiooni laiemale kasutuselevõtule vaatamata esineb takistusi valdkondade koostöös ning süsteemide vahel puudub koordineeritus. Need puudujäägid on tihti tingitud arusaamade erinevustega ametirollidest, ühise teabe nappusest ning erinevatest hoiakutest ja suhtlemisviisidest (Timonen-Kallio jt 2015).

Tõhus interprofessionaalne koostöö on kompleksne ja keerukas; samas iga kutsealal on oma väärtuste, uskumuste, tavade ja kommete kultuur. Kutsealases ettevalmistuses saadud õpikogemused ja sotsialiseerumisprotsess tugevdab kutsealale omaseid ühiseid väärtusi, probleemikäsitlust ja keelekasutust. Need ametikultuuri aspektid võivad aga luua takistusi tõhusa interprofessionaalse koostöö loomisel (Hall 2005).

Laste ja perede sihipärasel toetamisel on võtmerollis kutsealade ja valdkondade koostöö.

Laste ja perede sihipärasel toetamisel on võtmerollis kutsealade ja valdkondade koostöö; see on ülitähtis lastekaitse ja vaimse tervise teenuste kaasamisel. Parim võimalus integreeritud teenuste tõhustamiseks on interprofessionaalne õppimine, mille raames luuakse foorum debattide ja refleksiivse arutelu jaoks. Selle tulemusena õpivad sotsiaaltöötajad/sotsiaalpedagoogid tundma partnerkutseala ja oskavad väärtustada üksteise tööd.

Kursuse keskmes on tegutsemine lapse huvide ja vaimse tervise nimel ning perekonna toetamine parimal võimalikul viisil. Õpetamise keskmes on lapse kui kliendi heaolu tagamiseks tehtav koostöö kutsealade kokkupuutepunktides.

ACUCARE moodul on loodud õenduse ja sotsiaaltöö tudengitele. Soome ja Eesti jaoks on see uudne õppemoodulite rakendamise viis: kahe kutseala tudengite koosõppimisel luuakse uus nn piiriülene koostöö, mis kaasab mõlema kutseala kompetentsid.

Õppeesmärgid

ACUCARE interprofessionaalne e-õppe programm annab võimaluse arendada interprofessionaalseid teadmisi, koostööoskusi ja ühist teadmusbasi. Läbivaks teemaks on eri kutsealade oskusteabe koondamine sobivaks teenuste ja toetuse süsteemiks. Osalejad saavad teadmisi tööst perekondadega ja/või tööst asendushooldusel lastega.

Integreeritud teenuste kontseptsioon tähendab, et perekonda ümbritsevad eri ametite esindajad teavad partnerkutsealade meetodeid ja tegutsemispõhimõtteid. Oluline on töötada läbipaistvalt ja olla avatud suhtluseks koostööpartnerite ja perega. Integreeritud teenuste raames kohtuvad pere olukorrast tervikpildi saamiseks ühe laua taga eri ametite ja ametkondade esindajad. Perekond ise on interprofessionaalse koostöö keskmeks. Oluline on perekonna kaasamine võrgustikku ja väärtustada neid kui oma elukorralduse eksperte.

Interprofessionaalsed meeskonnad koosnevad sotsiaaltöötajatest, sotsiaalnõustajatest, psühholoogidest, õdedest, pereterapeutidest jt psühhoterapeutidest. ACUCARE moodulid sisaldavad interprofessionaalset ja ametkondade vahelist koostööd toetavaid vahendeid ja õppemeetodeid. Vaatluse all on nn akuutmeeskondade mudel – kohest abi võimaldav integreeritud teenuste kooslus.

„ACUCARE moodulid sisaldavad spetsialistide ja ametkondade vahelist koostööd toetavaid vahendeid ja õppemeetodeid.“

Reflektiivne e-õpe

ACUCARE toetub e-õppele – kogu töö toimub e-keskkonnas. Ühiseid kohtumisi klassiruumis ei toimu. Online-kursus välistab geograafilised takistused õppijate ja õppeasutuse vahel. Nii saab samaaegselt õpetada eri õppeasutuste õppureid. E-kursusel toimib tudengiga vastasmõjus 4 mõjutegurit: kursuse sisu, õppejõud, kaasõppijad ja õppija ise (eneserefleksiooni kaudu).

E-kursusel osalemine eeldab enesejuhitud õppimist. Osalejad saavutavad õppe-eemärgid iseseisvalt. Seda asjaolu võib lugeda kursuse puuduseks. Silmast silma kohtumiste puudumine võimaldab passiivset osalust ning seetõttu eeldab õppejõult erilise tähelepanu pööramist osalemise aktiivsusele. Õppejõud kasutab õppeülesannete läbiviimisel, õppimise soodustamisel ja õppijate kaasamisel erinevaid tegevusi. Õppejõud on e-aruteludes aktiivne osaleja ja reflekteerib õppimise käigus kujunevaid teadmisi. Nii kujundatakse dünaamiline online õpikogukond, kus õppejõud suunab tudengite tähelepanu võtmeideedele ja – mõistetele.

Õppejõud on e-aruteludes aktiivne osaleja ja reflekteerib õppimise käigus kujunevaid teadmisi.

Refleksiooni rakendatakse sel kursusel mitmel eesmärgil. Õppijad reflekteerivad iga ülesannet oma õpipäevikus. Need sissekanded on nähtavad ainult õppejõule ja tudengile endale. Nõuded refleksioonile on iga õppeülesande puhul oma sisult ja juhistelt erinevad.

Refleksioon põhimõttel „mida ma täna õppisin, mis oli uut, millest ma aru ei saanud, mida ma tahaksin veel teada?“ annab õppejõule tagasisidet õpiväljundite saavutamisest. Refleksioon annab tagasisidet õppuritele, toetades neid refleksiivseks asjatundjaks kujunemisel, aidates mõista eriala mõjutavaid hoiakuid ja uskumusi. Üliõpilased õpivad kasutama refleksiooni kui olulist vahendit, mis aitab neil tulevikus mõista oma erialase supervisiooni vajadust.

Kursuse sisu ja ülesehitus

Kursus põhineb juhtumitel ehk kaasustel. Osalejad töötavad ühe perekonda või asendushooldust puudutava juhtumiga läbi kogu kursuse. Kursuse sisu ja õpiülesanded on juhtumiga seotud. Õppurid tutvuvad juhtumiga kursuse algul. Juhtumid on koostatud toetudes Soome ja Eesti parimale praktikale laste hoolekande ja vaimse tervise teenuste valdkonnas.

Mõlema e-kursuse sisu on sarnaselt üles ehitatud, sisaldades õpiülesandeid, lugemismaterjale, töötamist juhtumiga ja õpipäevikut. Juhtumi kirjelduses toodu katab kursuse teemasid ja juhib neisse süvenema. Nii näiteks hõlmab juhtum nooruki normaalse arengu vs vaimse tervise probleemide temaatikat.

Õppemoodulid

A Spetsialistide vaheline koostöö töös laste ja peredega enne laste asendushooldusele paigutamist (5 EAP)

Mooduli keskmes on normaalse arengukeskkonna loomine lapsele, edendada perekonna ja pere- ja tervisekeskuste, lasteaedade, koolide, lastekaitse ning vaimse tervise keskuste töötajate partnerlust.

Oluliseks eesmärgiks on suunata teenused laste ja perede vajadustele kohandatud integreeritud süsteemi. Tähelepanu on ennetustööl ning varasel märkamisel ja sekkumisel. Eeltoodu rakendamiseks on vajalik eri kutsealade koostöö ja perekonda haarava võrgustiku loomine. Selline töö peredega loob võimalused kiireks reageerimiseks perekonna probleemidele ja vajadustele, ennetades probleemide süvenemist. Perede toetamisel on spetsialistide vaheline koostöö üks peamine võtmetegur.

B Spetsialistide vaheline koostöö töötades asutuses elavate lastega (5 EAP)

Mooduli keskmes on edendada haridusalast koostööd asendushooldusel lastega tegelevate sotsiaaltöö ja vaimse tervise teenuste osutajate vahel. Oluliseks eesmärgiks on luua tingimused asendushooldusel lastega töötavate spetsialistide tõhusaks koostööks. Sel eesmärgil õpivad koos tervishoiu ja sotsiaaltöö tudengid, töötades koos läbi asendushooldusel lastega seotud sotsiaaltöö ja vaimse tervise teemasid.

Väljundid

Kursuse läbimisel kasvab õppija interprofessionaalne asjatundlikkus ja praktilised oskused. Kursuse läbimise järgselt õppija:

- mõistab eri professionide vaatenurki lapse vajadustele;
- oskab arendada koostööd partnerkutsealade esindajatega, mõistes paremini nende vaatenurki;
- oskab rakendada integreeritud lähenemise põhimõtteid, kaasata teavet lastekaitse ja vaimse tervise teenuste valdkondadest sh kaasata võtmepartnereid tegevuste kavandamisse;
- omab realistlikke ootusi partnerkutsealade võimalustele meeskonnas;
- oskab kasutada refleksiooni kui vahendit professionaalsuse säilitamisel ja läbipõlemise ennetamisel;
- on teadlik enda emotsioonidest ja reaktsioonidest kui professionaalsuse mõjuteguritest

Sisu

A Spetsialistide vaheline koostöö töös laste ja peredega enne laste asendushooldusele paigutamist (5 EAP)

A Sissejuhatav nädal (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Sissejuhatatus, tutvumine e-keskkonnaga	personaalse tutvustuse koostamine: nimi, (tulevane) amet, foto	-iseenda, oma töö, õpingute ja huvide tutvustamine teiste huvi ärataval viisil -üksteise tundmaõppimine -e-kursusel suhtlemis harjutamine	-online sissekannete tahvel/kaust -tutvustus	-võtmejuhiste andmine -eelülesande koostamine e-keskkonnas ja õppurite teavitamine sellest -inter-professionaalsete gruppide moodustamine -sissejuhatava arutelu algatamine
Stereotüübid, eelarvamused, ootused partnerkutsealale	-igaüks küsib 3 küsimust parterkutseala kohta -igaüks küsib 3 küsimust oma (tulevase) kutseala kohta	-professionaalsetest rollidest tealikkuse tõstmise kaudu interprofessionaalse koostöö vajaduse mõistmine -koostöösuhte loomine	-Skype -kutseala kompetentside tutvustamine foorumis	-inter-professionaalsete arutelude toetamine -teadmiste jagamine kutsealade aspektidest -kokkuvõtte
Juhtumi esitlus	-juhtumi kirjelduse lugemine -küsimuste esitamine juhtumi kohta	lapse olukorra ja tausta mõistmine	foorum	-tagasiside andmine -küsimustest lähtuv arutelu

A Loengud (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Interprofessionaalne koostöö	-video vaatamine -õpipäeviku kirjutamine	partnerkutseala panuse väärtustamine	10 min videoloeng	-loengu ettevalmistus -õpipäeviku tagasisidestus
Elu haavatavas/hapras perekonnas	-video vaatamine -õpipäeviku kirjutamine	perekonna kultuuri ja konteksti rolli mõistmine pere heaolu kontekstis	10 min videoloeng	-loengu ettevalmistus -õpipäeviku tagasisidestamine
Väärkohtlemine lapseas	-video vaatamine -õpipäeviku kirjutamine	trauma ja selle tähenduse mõistmine lapse vaimse tervise kontekstis	video 10 min Helen Oakwater: Kuidas töö varjamine mõjutab lapse elukäiku?	-loengu ettevalmistus -õpipäeviku tagasisidestamine
Vaimne heaolu	-video vaatamine -õpipäeviku kirjutamine	vaimse tervise kui ressursi mõistmine	video	loengu ettevalmistus

A Töö kirjandusallikatega/Perekonna toetamise alused (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Süsteemne lähenemine lastele osutatavatele teenustele	artiklite lugemine ja videomaterjali vaatamine	multiprofessionaalses meeskonnas süstemaatilise töötamise õppimine	-artiklid ja videolingid -enesekontrollitest	-küsimustele vastamine -online arutelu õpitulemuste saavutamise üle
Võimalikud mudelid ja meetodid töös peredega	artiklite lugemine ja videomaterjali vaatamine	koostöösuhte loomine ja muutuse saavutamine perekonnaga	-artiklid ja videolingid -enesekontrollitest	-küsimustele vastamine -online arutelu õpitulemuste saavutamise üle
Haavatav pere kui kasvukeskkond	artiklite lugemine ja videomaterjali vaatamine	-lapsekeskse lähenemise saavutamine -sotsiokultuuriliste aspektide mõistmine	-artiklid ja videolingid -enesekontrollitest	-küsimustele vastamine -online arutelu õpitulemuste saavutamise üle
Lapse väärkohtlemine ja vaimne tervis	artiklite lugemine ja videomaterjali vaatamine	lapse väärkohtlemise mõju ja kaugmõjude mõistmine	-artiklid ja videolingid -enesekontrollitest	-küsimustele vastamine -online arutelu õpitulemuste saavutamise üle
Teemaga seotud täiendavad allikad, olulised	kirjanduse ülevaade	-asjakohase kirjanduse leidmine	blog	-küsimustele vastamine

leiud ja tähelepanekud		-kaaslase juhendamine		-online arutelu kirjandusallikatest leitu üle
------------------------	--	-----------------------	--	---

A Hea praktika näited (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Rolle ja vastutusvaldkondi reflekteeriva vahendiga tutvumine	„Taking up one’s worries“ meetodi rakendamine juhtumile	ühise vaate saavutamine interprofessionaalse praktikale ja sobivate töömeetodite leidmine	-ühine jagatud dokument -Skype	-inter-professionaalse artuelu modereerimine
Juhtumi analüüs ja arutelu	„Kuue mõttemütsi“ meetodi rakendamine juhtumile	eri vaatepunkte hõlmav juhtumi konstruktiivse analüüs	-videoesitlus -Skype	arutelu suunamine
Süsteemse pereteraapia mudeliga tutvumine	„Hackney mudeli“ rakendamine juhtumile	-ühise vaate saavutamine interprofessionaalse praktikale -sobivate töömeetodite rakendamine töös perega	arutelusein	arutelu suunamine
Iseenda oskuste ja huvide väärtustamine ja rakendamine	-last kaasava peretöö meetodite kõrvutamine -enda lemmikmeetodi leidmine	esitluse ettevalmistamine	videoklipp või .ppt-esitlus	tagasiside andmine

A ACUCARE õpipäevik (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Kõik teemad	vastamine küsimustele: Mida ma õppisin? Mis oli uut? Millest ma hästi aru ei saanud? Mida ma tahan juurde õppida? Mis oli mulle üllatav?	-erinevate teemade reflekteerimine -üksteise teadmistest, arvamustest, hoiakutest ja emotsioonidest teadlikuks saamine	õpipäevik e-platvormil	toetava tagasiside andmine
Lõpprefleksioon	lõpp-refleksiooni koostamine: -hirmud, eelarvamused õpikeskkonna kohta, -analüüs õpiväljundite saavutamisest -soovitused kursuse edasiseks arendamiseks	-refleksiivseks asjatundjaks kujunemine -tagasiside andmine kogu kursusele	õpipäevik e-platvormil	toetava tagasiside andmine

B Spetsialistide vaheline koostöö töötades asutuses alavate lastega (5 EAP)

Sissejuhatav blokk (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Sissejuhatatus, tutvumine e-keskkonnaga	-personaalse tutvustuse koostamine: nimi, (tulevane) amet, foto	-iseenda, oma töö, õpingute ja huvide tutvustamine teiste huvi ärataval viisil -üksteise tundmaõppimine - e-kursusel suhtlemise harjutamine	-online sissekannete tahvel/kaust -foorumi sein	-võtmejuhiste andmine -eelülesande koostamine e-keskkonnas ja õppurite teavitamine sellest -inter-professionaalsete gruppide moodustamine Sissejuhatava arutelu algatamine
Stereotüübid, eelarvamused, ootused partnerkutsealale	-igaüks küsib 3 küsimust parterkutseala kohta -igaüks küsib 3 küsimust oma (tulevase) kutseala kohta	-professionaalsetest rollidest teadlikuks kaudu interprofessionaalse koostöö vajaduse mõistmine -koostöösuhte loomine	foorum	-inter-professionaalsete arutelude toetamine -teadmiste jagamine kutsealade aspektidest -kokkuvõtte
Juhtumi esitlus	-juhtumi kirjelduse lugemine -küsimuste esitamine juhtumi kohta	lapse olukorra ja tausta mõistmine	foorum	-tagasiside andmine -küsimustest lähtuv arutelu

B Loengud (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Stigma: äratundmine ja mõistmine	-20 min videoloeng -juhtumit ja stigmat käsitlev grupiarutelu	teadlikkuse tõstmine stigmast asendushooldusel ja vaimse tervise teenuste süsteemis	foorum	-osavõtt aruteludest -kommenteerimine
Lapse väärkohtlemine ja vaimne tervis	Helen Oakwateri videoloeng	-lapse väärkohtlemise mõistmine -väärkohtlemise ja vaimse tervise seoste mõistmine	-foorum -enesekontrollitest	-osavõtt aruteludest -kommenteerimine
Ülevaade vaimse tervise probleemidest: mõisted, diagnoosid, tunnused, ravi	-5 videot a 20 min eri probleemide kohta -juhtumit ja vaimse tervise probleeme käsitlev grupiarutelu	-levinumate vaimse tervise probleemide mõistmine -levinumate teraapiate ja ravivõtete mõistmine, sh toimed ja kõrvaltoimed	-foorum -enesekontrollitest	-osavõtt aruteludest -kommenteerimine
Institutsionaalne kultuur	-20 min videoloeng + lugemismaterjal -juhtumit ja institutsioone käsitlev grupiarutelu	-institutsioonis elamise mõjude mõistmine -deinstitutsionaliseerimise põhimõtete mõistmine	-foorum -enesekontrollitest	-osavõtt aruteludest -kommenteerimine

B Töö kirjandusega/Asendushoolduse alused (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Lapse õiguste kaitse, eemale toomine	-lugemismaterjal -olulised detailid juhtumi kohta; kuidas toimus eemale toomine -küsimused ja arutelu antud juhtumi kohta	-teadlikkuse tõstmine laste õigustest -lastekaitse korraldusest teadlikuks saamine	foorum	arutelu kommenteerimine
Institutsionaalne kultuur	lugemismaterjal	-teadlikkuse tõstmine DI kohta -institutsioonis elamise mõjust	enesekontrollitest	tagasiside andmine

		teadlikuks saamine		
Töötaja toetamine	lugemismaterjal kovisiooni kohta	-kovisiooni mudeli praktiseerimine	vestlusruum	-osalemine vestluses -tagasiside andmine
Vaimse tervise ja lastekaitse süsteem	lugemismaterjal: teenuste korraldus ja õigusaktid	vaimse tervise ja lastekaitse süsteemi tundmaõppimine	-võrgustiku tööks juhtumis toodud lapsega -eri kutsealade rollide kirjeldamine	tagasiside andmine

B näited heast praktikast (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Life story work – meetod asenduskodus elavate laste minevikuga töötamiseks	-videoloeng (2x20 min) -intervjuu kavandamine juhtumis toodud lapsega (mida ja kuidas küsida)	lapsega suhtlemiseks valmistumine kasutades teadmisi LSW kohta	-foorum -individuaalne ülesanne	-küsimustele vastamine -täiendava info andmine juhtumis toodud lapse kohta
interprofessionaalne koostöö	-videoloeng (20 min) -grupiarutelu eri süsteemide/ ametkondade koostöö kohta	loetud allikatest ja loengust pärineva teabe ühendamine	foorum	tagasiside andmine
Juhtumi analüüs ja arutelu	„kuue mõttemütsi“ meetodi rakendamine juhtumile	juhtumit puudutavate eri vaatekohtade kõrvutamine ja analüüs	foorum	arutelu juhtimine

B ACUCARE õpipäevik (1 EAP)

teema	tegevus	eesmärk	vahendid	õppejõu tegevus
Kõik teemad	vastamine küsimustele: Mida ma õppisin? Mis oli uut? Millest ma hästi aru ei saanud? Mida ma tahan juurde õppida? Mis oli mulle üllatav?	-erinevate teemade reflekteerimine -üksteise teadmistest, arvamustest, hoiakutest ja emotsioonidest teadlikuks saamine	Õpipäevik e-platvormil	toetava tagasiside andmine
Lõpprefleksioon	lõpprefleksiooni koostamine: -hirmud, eelarvamused õpikeskkonna kohta, -analüüs õpiväljundite saavutamisest -soovitused kursuse edasiseks arendamiseks	-refleksiivseks asjatundjaks kujunemine -tagasiside andmine kogu kursusele	Õpipäevik e-platvormil	toetava tagasiside andmine

Hindamine

E-kursusel on hindamine olulise tähtsusega veendumaks õpimoodulite läbimise efektiivsuses.

Hindamine aitab tähele panna erinevusi ootustes ja erinevaid õpivajadusi; järgides õppijakeskset lähenemist. Hindamine on seotud juhtumitega, et lahendada kasutades kursuselt saadud teadmisi, töötamaks reaalsetes situatsioonides interprofessionaalses meeskonnas.

Hindamiseks kasutatakse erinevaid meetodeid – hinnates lugemist, tööd juhtumiga/parima praktikaga ja refleksiooni. Iga teemat hinnatakse õppejõu poolt selle läbimise järgselt. Osalejad teevad enesekontrollitesti, saades koheselt teada oma tulemused. Peamiseks hindamismeetodiks on osaleja õpiteekonda kujutav õpipäevik.